

Spīguļo, saulīt! Voldemāra Stelberga piemiņai

Šie vārdi un latviskā ornamenta saules zīme rotā piemiņas akmeni mūzikas folkloristam Voldemāram Stelbergam pie Ieriķu pamatskolas.

Šogad aprit 115 gadi kopš viņa dzimšanas un pieci gadi kopš piemiņas akmens atklāšanas.

V. Stelbergs dzimis 1891. gada 12. martā Drabešu pagasta "Tauriņos" Spāres muižas kalpa ģimenē. Bija uzcēlis arī savu māju "Upmaļus" Ieriķos, taču tā nodega otrā pasaules kara beigās, vācu armijai atkāpjoties. No dzīves folklorists aizgājis 48 gadu vecumā 1939. gada 24. aprīlī sirdstriekas dēļ, būdams Liepas pagastā pie drauga tēlnieka Augusta Jullas. Uz turieni viņš bija devies ar nolūku krāt tautas gara bagātības. Apglabāts Ķempju kapos, kur atdusas arī viņa vecāki un divas māsas. Piemiņas plāksnīte pie kapa atjaunota 2001. gadā.

Voldemārs Stelbergs ir bijis vispusīgi mākslinieciski apdāvināts, jo mācījies vijoļspēli Latvijas valsts konservatorijā, kā arī speciālo teoriju, bet pie mākslinieka Eduarda Brencēna zīmēšanu un gleznošanu. Dažādu apstākļu dēļ studijas nav pabeidzis. Strādājis dažādus darbus, bet pietiekami izglītojies, lai veiktu savu sapņu lielāko mūža darbu - tautas gara mantu vākšanu Vidzemes novadā - Cēsu apkārtnē un Drabešu pagastā.

"Kā tautas melodiju pierakstītājs minams tūlīt aiz Jurjānu Andreja, Emiļa Melngaiļa un Andreja Krūmiņa. V. Stelberga manuskripts, kas satur 2630 folkloras vienību no Cēsu apkārtnes, pieder pie vērtīgākajiem latviešu folkloras krātuves arhīva vākumiem." (No R. Lietiņas raksta "Spīguļo, saulīt!" 2000. g. 13. marta "Druvā")

Komponists un tautas mūzikas pētnieks Jēkabs Graubiņš, atceroties V. Stelbergu, sakarā ar viņa aiziešanu rakstu krājumā "Raksti un Māksla" 1940. g. 5. nr. rakstīja : "Viņa nāve ir liels zaudējums. Rakstu un mākslas kameras tautas gara mantu sekcijai, kuras uzdevumā nelaiķis apceļoja Vidzemes vidieni, vākdams tautas dziesmu un deju melodijas, uzzīmēdams etnogrāfisko, bibliogrāfisko un citu retumu atrašanās vietas... tautu senatni un tās lieciniekus ne vien ļoti labi izprata un mīlēja, ar vērtīgu aci un ausi mātēja saskatīt un saklausīt, bet arī ar pratēja roku - fiksēt notis un zīmējumus,... ar lielu akurātību, nozīmēja uz pūra lādēm, skapjiem, krēsliem, tīnēm, villainēm un citur sastopamos nacionālos rakstus, fiksēja vecu ēku arhitektoniskās īpatnības."

Ar draudzīgu un vienkāršu valodu pratis pamudināt veco mantu īpašniekus izrādīt senlietas un atcerēties retus novada vārdus, izteicienus, parunas. Par folklorista V. Stelberga prasmi kontaktēties ar cilvēkiem stāstīja arī viņa pazinēja, tagad liepēniete Anna Kļaviņa, kas šobaltdien atceras no sarunām viņa tēlaino valodu un bagāto iztēli.

Mūsdienās senatnes sudraba vācēja dziesmu un danču melodiju pūrā ielūkojušās vairākas folkloras kopas. Motīvs "Spīguļo, saulīt!", kas pierakstīts Cēsu apkārtnē, tika izraudzīts par devīzi starptautiskajā folkloras festivālā "Baltica 88". V. Stelberga vākumu pazīst tautas vērtes kopa "Dzietī" Cēsīs, bet kasetē "Rit, saulīt, ritēdama" ierakstos piedalījās Ieva Kalniņa, folkloras kopa "Līgate", "Senlejiņa" no Siguldas, "Vērtumnieki" no Madonas, Kalnmuižas folkloras kopa.

Piemiņas akmeni no Mārsnēnu pagasta atveda un veidoja tēlnieks Voldemārs Koltovs.

Apšveikumā, ko piemiņas akmens atklāšanas reizē bija atsūtījusi Valsts prezidente Vaira Vīķe - Freiberga, Pēteris Ontužāns lasīja šādus vārdus: "Krāšņš un bagātīgs ir mūsu tautas mantotais dainu pūrs, tomēr, apgūstot šo gara mantu, bieži nenovērtēts tiek tas, ka četrinde ir dziesma, kuras gudrība prasās dziedama, lai, saglabājot būtību, nepazustu tās dvēsele. Tāpēc īpaši augstu ir vērtējams Voldemāra Stelberga mūža devums, saglabājot nākamajām paaudzēm mūsu dziesmu skanējumu un daudzveidību."

Spīguļo, saulīt, spīguļo,

Met melnu jūrā,

Velc baltu mugurā,

Spīguļo, saulīt.

Ar savu raženo devumu Latvijas un īpaši Vidzemes kultūrvēsturē Voldemārs Stelbergs ir pelnījis, lai tiktu ierakstīts "Vidusvidzemnieku biogrāfiskās vārdnīcas" papildinājumā.